

zajedno s Rajkom Tanaskovićem); „Komandno-štabna služba” (rađena zajedno s nekoliko saradnika); „Trajna iskustva strategije i taktike Narodnooslobodilačkog rata”.

Iz druge skupine, izdvajaju se za spomen i opšte pamćenje knjige: „Februarski pohod”, „Prolećna ofanziva 1944. god. u Makedoniji”, „Završne operacije za oslobođenje Makedonije”, „Oslobodilački rat u Makedoniji (1941-1945);” već sami ovi naslovi ukazuju da se sadržina navedenih monografija sastoji od prikaza cele Narodnooslobodilačke borbe u Makedoniji, izuzetno i ovde najvažnijih oružanih dejstava.

Dve knjige Apostolskog — „Velikobugarske pretenzije od San Stefana do danas” i „Pogledi na jugoslovensko-bugarske odnose u II svetskom ratu” — sjedinjuju se kao celovit istoriografski pogled u jednovjekovnu prošlost makedonskog naroda, ujedno donoseći i piščevo rasuđivanje o prirodnom pravu i stvarnom zavojevanju nacije.

Apostolski je kao direktor Instituta za nacionalnu istoriju i kao predsednik Makedonske akademije nauka i umetnosti bio odista izuzetno preduzimljiv u organizovanju naučnih skupova i izdavanju pisanih radova. Između svih tih poduhvata, treba makar spomenuti izradu i štampanje u tri toma (1969) „Istorije makedonskog naroda”, kao i njegovo naročito podsticanje izučavanja narodnog života i običaja u Makedoniji.

Apostolski je inače učestvovao na mnogobrojnim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu podnoseći referate i saopštenja, i sudelujući u raspravi.

Apostolski je dobio, za postignuća i uspehe u nauci, nagrade: „13. novembar” (od grada Skoplja), „4. juli” (od Saveza udruženja boraca Jugoslavije), „11. oktobar” (za životno delo, od Republike Makedonije), „22. decembar” (od Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu), „Mito Hadži Vašilev Jasmin” (od grada Skoplja), Nagradu AVNOJ.

Za zasluge u Narodnooslobodilačkom ratu i za doprinos Jugoslaviji i Makedoniji Apostolski je dobio odlikovanja: Partizansku spomenicu 1941, Orden narodnog heroja, Orden za narodno oslobođenje, Orden vojne zastave, Orden Republike sa zlatnim vencem, Orden Partizanske zvezde sa zlatnim vencem, Orden zasluga za narod sa zlatnim vencem, Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vencem, Orden Narodne armije sa zlatnim vencem, Orden rada sa crvenom zastavom, Orden za hrabrost; dobio je i mnoge plakete i zahvalnice za naučnu i opštu javnu delatnost. Dobitnik je i više stranih odlikovanja; to su: Orden Suvorova II stepena (SSSR), Orden Grundvalskog krsta 2. reda (NR Poljska), Orden Sv. Aleksandra i Orden Narodne slobode (NR Bugarska), Orden Belog lava za pobedu 1. stepena (Čehoslovačka); Orden kralja Sv. Olafa (Norveška).

Puk. akad. dr Vlado STRUGAR

PRIM. DR MILORAD DRAGIĆ

(28. XII 1891 — 20. I 1986)

Doajen srpske i jugoslovenske socijalne i preventivske medicine i istaknuti narodni zdravstveni prosvetitelj prim. dr Milorad Dragić preminuo je u Beogradu 20. I 1986. god. u dubokoj starosti, ali još uvek krepak i radan.



Prim. dr Milorad Dragić

Milorad Dragić je rođen u Beogradu 22. XII 1891. god. u zanatlijskoj porodici. U Beogradu uči osnovnu školu i gimnaziju. Posle položenog višeg tečajnog

ispita on se upisuje na Filozofski fakultet u Beogradu, gde studira antropogeografiju sa fizičkom geografijom i etnologijom kod poznatog naučnika akad. prof. dr Jovana Cvijića. To je bilo vreme kada je Srbiju potresao ratni vjor dva Balkanska rata (1912. i 1913). Mladi student etnologije Milorad Dragić, ponesen patriotskim osećanjima, tada prekida započete studije i dobrovoljno stupa u srpsku vojsku, da bi se po završetku rata vratio učenju i školskoj knjizi. Odlazi u Berlin i tamo se upisuje na Medicinski fakultet.

Pred izbijanje I svetskog rata medicinar Dragić, zadojen patriotskim osećanjima, ponovo prekida studije, napušta Berlin, i preko Rusije se vraća u domovinu. Po dolasku u Beograd, javlja se kao dobrovoljac srpskoj Vrhovnoj komandi, koja ga kao medicinara raspoređuje u VII rezervnu bolnicu koja se nalazila u Nišu. Radeći na Zaraznom odeljenju Dragić i sam oboli od pegavca — bolesti koja je u to vreme kobno pratila našu vojsku. Posle lečenja i oporavka, medicinara Dragića upućuju u Bolničku četvrtu Timočke divizije I poziva. Sa ovom jedinicom, kroz mnoge bitke, povlači se preko Albanije, sve do Krfa, da bi odande, posle odmora, učestvovao u poboru Solunskog fronta i dalje nastupao sve do Sarajeva, gde ostaje do demobilizacije 1919. god.

Posle demobilizacije medicinar Dragić, kao državni pitomac, odlazi u Prag, gde nastavlja pred rat započete studije medicine. Na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Pragu je 28. VI 1924. god. promovisan za doktora celokupne medicine.

Ponesen željom da pomogne svom narodu, dr Dragić se vraća u Beograd, gde je postavljen za sekundarnog lekara novoosnovanog Nervnog odeljenja Opšte državne bolnice. Već tada, 1926. god., još na početku svoje lekarske karijere, on na jednom sastanku u Srpskom lekarskom društvu, prikazuje bolesnika — redak slučaj Aran-Dišenove paralize. Kao lekar ovog odeljenja dr Dragić 1927. god. dobija zvanje specijaliste za nervne i psihijatrijske bolesti.

Krajem 1926. god. se pri Ministarstvu narodnog zdravlja osniva Higijensko odeljenje, na čijem se čelu nalazi dr Andrija Štampar. Ubrzo zatim Beograd dobija Centralni higijenski zavod, u okviru kojeg rade Odeljenje za socijalnu medicinu i Odsek za proučavanje i poučavanje naroda. Dr Dragić sa oduševljenjem prihvata poziv dr Štampara i prelazi na rad u ovaj Odsek. Svojim radom on ovde daje značajan doprinos, kako proučavanjima na terenu, tako i priložima, stručnim člancima i predavanjima, u kojima obrađuje socijalno-medicinske prilike i zdravstvenu kulturu našeg naroda. U okviru ovoga rada, on drži brojna predavanja na raznim tečajevima koje organizuje Zavod ili Savez zdravstvenih zadržuga, a koja su namenjena zadržugarima, seoskoj omladini, majkama i domaćicama. Istovremeno dr Dragić održava nastavu iz higijene u gimnazijama, Učiteljskoj školi i Školi za nudilje u Beogradu.

Pred napad na Jugoslaviju 6. IV 1941. god. i početak II svetskog rata dr Dragić bude mobilisan i u činu sanitetskog kapetana upućen na dužnost u Sokobanju. Posle kapitulacije, on se vraća u Beograd, gde ga 25. IV 1941. god. policija hapsi i predaje Gestapou. Iz beogradskog zatvora njega odvođe u Zagreb, a zatim u Grac. Posle višemesečnog bavljenja po zatvorima, a zbog vanredno teške epidemiološke situacije na području zapadne Srbije, dr Dragić je pušten iz zatvora i vraćen u Beograd, i pod policijskom prisilnom upućen na rad u ovo područje.

Po oslobođenju 1945. god. dr Dragić bude postavljen za načelnika Odeljenja za zdravstveno prosvetovanje u Ministarstvu narodnog zdravlja Srbije. Kada je krajem 1951. god. osnovan Institut za zdravstveno prosvetovanje Srbije, on prelazi na dužnost šefa Naučnog odeljenja. Osnivanjem ovog instituta dr Dragiću se pruža mogućnost za proučavanje zdravstvene kulture našeg naroda i za organizovanje zdravstveno-prosvetnih akcija u Srbiji. On piše brojne popularne članke i objavljuje naučne radove iz etnomedicine, zdravstvenog prosvetovanja i istorije zdravstvene kulture. God. 1952. Ministarstvo zdravlja Srbije, po sporazumu sa Svetskom zdravstvenom organizacijom upućuje dr Dragića, kao našeg eminentnog stručnjaka u oblasti zdravstvenog vaspitanja, u Francusku, Zapadnu Nemačku i Holandiju, sa zadatkom da prouči organizaciju zdravstvenog prosvetovanja u ovim zemljama.

Dr Milorad Dragić, je član Srpskog lekarskog društva od dana stupanja u službu 1925. god., ističući uvek: "... da je ono predstavljalo žarište na kome se negovala i razvijala medicinska nauka u krugu srpskih lekara..." Svojim radom na području prevencije bolesti, socijalne medicine i zdravstvenog prosvetovanja, on se aktivno angažovao u Društvu. Dr Dragić je jedan od osnivača Sekcije za

istoriju medicine i farmacije SLD. Tri i po decenije on aktivno učestvuje u svim njenim aktivnostima, kao podpredsednik, zatim predsednik, i zadnjih godina kao počasni predsednik ove Sekcije. Dugo godina je bio član Uređivačkog odbora poznatog „Zbornika radova“ ove Sekcije.

Pored brojnih radova iz istorije zdravstvene kulture, koje je referisao na sastancima Sekcije, a koji su štampani, posebno je vredan njegov istorijski pregled „Karakteristike prvog perioda rada SLD od 1872. do 1922“, u kojem ističe: "... da je Srpsko lekarsko društvo, već od početka, pored naučnog i stručnog medicinskog rada, bavilo se i problemima koji spadaju u oblast socijalne medicine, prevencije i zdravstvenog prosvetovanja naroda."

Bogato iskustvo stečeno u praksi na području socijalne medicine i prevencije dr Dragić prenosi u područje istraživačkog rada na problemima etnomedicine i istorije zdravstvene kulture naših naroda. Ceneći ovaj doprinos, SLD na godišnjoj skupštini 22. IV 1980. god., bira prim. dr Dragića za počasnog člana društva. Nekoliko stotina objavljenih radova po raznim zbornicima, u „Srpskom arhivu“ i drugim stručnim publikacijama, donose mu 10. V 1981. god. izbor za redovnog člana Medicinske akademije SLD.

Prim. dr Dragić koji se kroz ceo život bavio proučavanjem zdravstvene kulture naših naroda, jedan je od osnivača Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije (sada Saveza) i Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Srbije. Ovde on daje veliki doprinos svojim radovima i učestvovanjem na brojnim skupovima. Ceneći njegov rad na izučavanju istorije zdravstvene kulture Savez naučnih društava za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije, dodeljuje mu 27. X 1980. god. priznanje „za doprinos u osnivanju i razvoju istorije zdravstvene kulture Jugoslavije i Srbije“.

Kao učenik i sledbenik akad. prof. dr J. Cvijića, prim. dr Dragić, iako lekar, interesovao se za etnološke probleme, naročito one koji su u vezi sa zdravstvenom kulturom. God. 1947. bio je izabran za saradnika tada osnovanog Etnografskog instituta SANU. Sarađivao je u „Glasniku“ tog instituta. Kao stručnjak i poznavalac etnomedicine, on u okviru ovog Instituta drži predavanja i objavljuje studije u kojima iznosi rezultate svojih proučavanja arhaične religiozne predstave o shvatanjima zdravlja, bolesti, života i smrti. Iz ove grupe njegovih radova navodimo: „Važnost poznavanja naselja za unapređenje zdravlja i zdravstvene kulture u selima Elemir i Aradac“, „Bežanje i napuštanje naselja pri pojavi karantinskih bolesti“, „Pančevo i drugi gradovi Vojvodine u spisima Evlije Celebije“, „Zagađivanje životne sredine u prošlosti“, „Batinac — građa za monografiju“, „Patrijarhalni režim ili balkansko-istočnojačka civilizacija u delima B. Stankovića“, „Dela B. Stankovića i J. Cvijića o razlikama patrijarhalnog mentaliteta i starobalkanske civilizacije“, „Etnobiološki procesi u Ist. Srbiji u vreme Cvijićevih proučavanja i danas“, „Jovan Cvijić — povodom 100-godišnjice rođenja velikog naučnika“, i dr.

Paralelno sa ovim radom prim. dr Dragić sarađuje sa Kulturno-prosvetnom zajednicom Srbije, Etnografskim muzejom Srbije, Crvenim krstom Jugoslavije i brojnim drugim naučnim i društvenim organizacijama.

Za ovako plodonosan rad u oblasti socijalne i prevencijske medicine, zdravstvenog prosvetovanja, etnomedicine i istorije zdravstvene kulture, prim. dr Dragić dobija brojna priznanja.

Kao dobrovoljac za učešće u ratovima Srbije od 1912. do 1918. god., prim. dr Dragić je odlikovan „Krstom milosrđa“, „Medaljom osvećenog Kosova 1912“, „Zlatnom medaljom za revnosnu službu“ i „Albanskom spomenicom“.

Za zdravstveno-prosvetni rad između dva rata on je odlikovan „Ordenom Sv. Save III stepena“. Isto tako, zbog organizovanja prosvetnih veza sa prijateljskim i susednim državama, Čehoslovačka republika odlikuje ga „Ordenom Belog lava IV stepena“, a Bugarska „Ordenom Aleksandra Nevskog III stepena“.

Kulturno-prosvetna zajednica Srbije 1975. god. dodeljuje prim. dr Dragiću „Vukovu nagradu“ „za izuzetan doprinos razvoju kulture u Socijalističkoj republici Srbiji“.

Ukazom Predsedništva SFRJ od 2. VII 1980. god. prim. dr Dragić je odlikovan „Ordenom zasluge za narod sa zlatnom zvezdom“ „za naročite zasluge i postignute uspehe od značaja za socijalističku izgradnju zemlje“.

Predsedništvo Socijalističke republike Srbije, 7. VII 1980. god. dodeljuje prim. dr Dragiću „Sedmojulsku nagradu“ sa poveljom na kojoj je zapisano „Ova nagrada predstavlja posebno društveno priznanje za najznačajnija dostig-

nuća od opšteg značaja za razvoj Socijalističke republike Srbije u oblasti zdravstvenog prosvetavanja i istorije medicine".

Crveni krst Jugoslavije dodeljuje mu „Zlatnu značku” „za njegove naročite zasluge i izuzetan doprinos u ostvarivanju plemenitih i humanih ciljeva i zadataka Crvenog krsta”.

Prim. dr Dragić je bio dugogodišnji član i počasni član Srpskog lekarskog društva, član i počasni predsednik Sekcije za istoriju medicine SLD, redovan član Medicinske akademije SLD i redovan član Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Srbije i njegove Podružnice u Beogradu.

Stoga će se sve navedene stručne i naučne ustanove sa dubokim pijetetom sećati zaslužnog prim. dr Milorada Dragića, sećajući se sa zahvalnošću njegovog samopregornog rada na zdravstvenom prosvetavanju i zdravstvenoj zaštiti našeg naroda, na proučavanju istorije naše zdravstvene kulture i za doprinos u njihovom razvoju.

Njegovo ime uz njegov veliki doprinos ostavljaju neizbrisiv trag u srpskim i jugoslovenskim razmerama.

Njegovoj porodici, posebno supruzi Tatjani, koja je godinama bila njegov oslonac u životu i radu, izjavljujemo naše duboko saučešće.

*Dr prim. dr Budimir B. PAVLOVIĆ i
prof. dr Slobodan P. ĐORĐEVIĆ*

PRIM. DR EMANUEL PERTL

(6. I 1907 — 7. IX 1987)

Emanuel Pertl rodio se 6. januara 1907. u Kapeli (Radenci).

God. 1927. završio je klasičnu gimnaziju i upisao se na Medicinski fakultet Karlovog univerziteta u Pragu, ali već god. 1930. napušta Prag i dolazi u Beograd,



Prim. dr Emanuel Pertl

gde produžava sa studijama medicine, te bude god. 1933. promovisan za doktora opšte medicine na Medicinskom fakultetu Univerzitetu u Beogradu.